
Teorie sociální změny a modernizačních procesů

1. Kořeny pojetí sociální změny v koncepcích filosofie dějin
Mýtické versus dějinné chápání času (Eliade, Bultmann)
Pojetí času ve starověkém Izraeli versus ve starověkém Řecku
Antická historiografie (Hérodotos, Thúkydídés, Tacitus, Livius)
Colingwoodovy čtyři rysy křesťanské historiografie (universální, providenciální, apokalyptická, periodizační)
Milénarismus a chiliasmus, Joachim di Fiore
Rozdíly mezi středověkou, renesanční a novověkou (karteziánskou) historiografií
Teorie pokroku Bossuet, Condorcet, Turgot
2. Klasický evolucionismus a jeho přístup k problematice sociální změny
Obecné rysy: organicistická metafora, metafora embrya, rozdíly klasického evolucionismu a darwinismu
Auguste Comte a jeho pojetí evoluce lidského vědění, zákon tří stádií, sociální statika versus sociální dynamika
Lewis Morgan, tři stadia vývoje dějin lidstva: barbarství, divoštství a civilizace
3. Neoevolucionismus v antropologii 20. století
Rozdíly oproti klasickému evolucionismu,
Unilineární versus multilineární evoluce
Obecná versus specifická evoluce
Leslie White - role energie
Julien Steward
Marshall Sahlins
4. Neoevolucionismus v sociologii po druhé světové válce
Rozdíly oproti klasickému evolucionismu
Gerhard Lenski a jeho typologie vývojových stupňů společností: lovci a sběrači, zahrádkářské, zemědělské a průmyslové společnosti
Talcott Parsons, typy společností, evoluční obecniny, role kulturních inovací v evoluci, procesy integrace a diferenciace, adaptive upgrading
5. Reakce na neoevolucionismus v sociologii druhé poloviny 20. století
Teorie strukturální diferenciace - Smelser,
Kritika teorií diferenciace a dělby práce: Ruescheymer: vztah moci a dělby práce, procesy dediferenciace
Posun k biologizujícímu neoevolucionismu v sociologii: variace, selekce, stabilizace
Role system theory, zdroje variability v rámci procesu variace, tři typy selekce: mocenská, strukturální a materiální
Eisenstadtova teorie koalescentní, částečně koalescentní a nekoalescentní změny
6. Teorie modernizace
Vztah modernizační teorie a klasického evolucionismu
Klasické teorie modernizace 50. let, definice modernizace: historický, relativistický, analytický
Westernocentrismus klasických modernizačních teorií, kontext studené války,
Teorie konvergence
Neomodernizační a neokonvergenční teorie - tranzitologie
Vícečetné (multiple) modernity
Huntingtonova kritika modernizačních teorií: koncept politického řádu
7. Cyklické teorie sociální změny
Giambattista Vico
Ibn Chaldun
Pareto
Sorokin
Danilevskij
Spengler
Toynbee
8. Pojetí sociální změny v historickém materialismu
Karl Marx a jeho historický materialismus

Společensko-ekonomické formace
Teorie závislosti (Cardoso)
Teorie světového systému
Marvin Harris a jeho teorie kulturního materialismu
9. Teorie revoluce
Etymologie pojmu revoluce
Klasikové: Marx a Tocqueville
Strukturální pojetí revoluce Thedy Skocpol
Jean Baechler a jeho analýza revolučního fenoménu: klasifikace marginálních skupin a antispolečností
Rozdíl mezi politickou a sociální revolucí
Rozdíl mezi revolucí a státním převrácením popřípadě pučem
Jaroslav Krejčí: Vertikální versus horizontální revoluce
Shmuel Eisenstadt: revoluce a teorie koalescentní změny